

فصل چہارم

قرآن و علم

**قرآن کریم بیش از هفتصد بار ماده «علم» را به شکل های
گوناگون به کار برده است. واژه علم معانی اصطلاحی متعددی دارد
که در اینجا منظور علوم تجربی است؛ یعنی «مجموعه قضایای
حقیقی که از راه تجربه حسی قابل اثبات است»**

البته در مورد تقسیم علوم نیز طرح های متعددی ارائه شده
که ما در این جا به تقسیم علوم بر اساس روش اشاره می کنیم
که علوم را به چهار گروه علوم تجربی (علوم طبیعی و انسانی) ،
عقلی، نقلی و شهودی تقسیم می کند.

قرآن زمینه ساز و پیدایش و رشد علوم

۱- علمی که قرآن مستقیماً باعث پیدایش آن ها شده است مانند: علم

تجوید قرآن کریم، علم قرائت ، دانش رسم الخط ، علوم قرآن ، فقه

القرآن ، علم تفسیر و علم حدیث.

۲- علمی که قرآن غیر مستقیماً باعث پیدایش آن ها شده است مانند :

علم درایه، علم کلام ، علم فقه، علم اصول فقه، علوم ادبی و علم تاریخ.

۳. علوم که قرآن باعث رشد آن شده است از جمله:

فلسفه ، منطق، ریاضیات، پزشکی و کیهانشناسی.

اشارات قرآن به منابع و روش های علمی

قرآن کریم به روش های علمی و منابع مختلف علم اشاره کرده است؛ بدین بیان گاه به شیوه عقلی توجه کرده، انسان ها را به خردورزی و تفکر می خواند؛ گاه توجه انسان را به طبیعت جلب کرده او را به کیهان شناسی و طبیعت شناسی، انسان شناسی و .. تشویق می کند؛ زمانی توجه انسان را به عمق تاریخ معطوف داشته، داستان های عبرت آموز پیامبران و ملت های پیشین را بیان و یا وقایع تاریخی صدر اسلام را گزارش و ثبت می کند و ...

کاربرد های علم در قرآن

۱- علم به معنای خاص یعنی « الهیات » «اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا » طلاق ۱۲

۲- علم به معنای عام
«قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ» زمر/۹
«يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ» مجادله/۱۱
«إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ» فاطر/۲۸

اشارات علمی قرآن

الف) اشارات علمی اعجازآمیز

۱- نیروی جاذبه

«اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا» رعد/۲

۲- حرکت های خورشید

«وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَّهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ»

یس/۳۸) یک. حرکت انتقالی خورشید درون کهکشان ها، دو.

حرکت وضعی خورشید که به دور خود می چرخد، سه. ادامه

حیات خورشید تا زمان معین، چهار. حرکت های درونی خورشید)

۳- زوجیت

«وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ». رعد/۳

۴- لقاح (زایا کردن گیاهان و ابرها توسط بادها)

«وَأَرْسَلْنَا الرِّيَّاحَ لَوَاقِحَ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً» حجر/۲۲

هـ- چينش مراحل آفرينش انسان

«وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِّنْ طِينٍ* ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً

فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ* ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ

مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ

أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

«مومنون/۱۲-۱۴»

اشارات علمی شگفت آور قرآن

۱- آغاز جهان و چگونگی پیدایش آن
«ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ» فصلت/ ۱۱

۲- حرکت زمین
«وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ» نمل/ ۸۸

۳- پیدایش حیات از آب
«وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ» انبیاء/ ۳۰

۴- ممنوعیت شرابخواری و اعلام زیان های آن
«يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَّفْعِهِمَا وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلِ الْعَفْوَ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ» بقره/ ۲۱۹

(ج) اشارات علمی اندیشه ساز قرآن

«أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبْلِ كَيْفَ خُلِقَتْ» غاشیه/ ۱۷
«أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا
خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ» اعراف/ ۱۸۵
«فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ» طارق/ ۵

وَالسَّلَامُ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى

پایان فصل چهارم